

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות דף ע"ז

THE SEVENTH PEREK OF MASECHES KASUVOS

IS DEDICATED LEILUI NISHMAS

GOLDA RIVKA BAS YITZCHAK MORDECHAI HAKOHEN

- (א) אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא- כ' תוס' דלכאו' משמע דצריך להוציא בהכתובה, אולם העיר דלפי"ז, למ"ד דיכולה לומר סבורה הייתי וכו', א"כ כל אשה תערים ותשאנו כדי שיתן לה כתובה, וכ' דשמא במקום יש חשש הערמה אין לה כתובה. ותמה בהג' ראמ"ה על קו' התוס', הרי יכול הוא להתנות שאם לא תוכל לקבל ותכפוה לגרשה, יפטר מכתובה, ושוב לא יהי' שייך הערמה זו. וע"ע בריטב"א שהביא מר' גרשון דס"ל דבאמת אין צריך ליתן לה כתובה, והכפיי' הוא רק על הגט, וראייתו הוא גופא מהא דאל"כ, אתי' לאערומי.
- (ב) כסבורה היא שיכולה לקבל, ועכשיו אין יכולה לקבל- כ' הריטב"א דאפי' לדעת החכמים במשנה לקמן דאמרו דבעל כרחא היא קבלה, זהו משום דהתם קבלה עליה המומין בפירושו, אבל הכא, דסתמא הוא, יכולה לטעון כן. אולם ע' במגיד משנה (אישות כ"ה, י"א), שכ' דדעת הרמב"ם אינו כן, אלא שאין חילוק בין אם התנה כן בפירושו או לא, אלא אפי' אם לא התנה כן מעיקרא, כל שהי' לו מומין קודם נישואין, אמרי' דסברה וקבלה, ואינה יכולה לומר סבורה הייתי (ולפי"ז צ"ל דלמ"ד היו, מתני' אתי' כשי' ר"מ).
- (ג) ואלו שכופין אותו להוציא, וכו'- הק' הריטב"א, הא אי' עוד כמה ציורים שהובאו בגמ' שכופין אותו להוציא, ולמה לא הביאם במתני'. ותי' דהכא לא מני' אלא הני דלית בהו שום איסור בקיומן, ולא מפקע להו שום חיובא כשאר כסות ועונה, והוו מידי דלא פשע בנפשי' כלום, ואפ"ה כופין אותו להוציא משום מאיסי, וכ"ש היכא דאיכא איסור או שהוא פושע בחיובו.
- (ד) כאן בבורסי גדול, כאן בבורסי קטן- ומה דנקט תרוייהו, כ' הריטב"א דהיינו לרבותא נקטי', תנא שאינו מאוס כ"כ לרבותא דרישא, דאפ"ה כופין אותו להוציא, ותנא מאוס טפי משום רבותא דסיפא, דאע"פ שמאוס כ"כ, מ"מ ס"ל לרבנן דאם קבלה על עצמה, דאינה יכולה לטעון סבורה הייתי, ואין כופין אותה להוציאה.
- (ה) עד שכופין אותו להוציא, יכפוהו לזון- כ' הריטב"א דאפי' לשמואל, כל שא"א לכופו לזון, כגון שאין מוצאין לו במה לפרנס, א"נ שהוא עני ואינו רוצה להשתכר להרויח ולזון, שכופין אותו להוציא. והוסיף דאפשר לכופו בשמתא שישכיר עצמו למלאכה כדי לזון (וע' מש"כ תוס' בזה לעיל סג.).
- (ו) אין מעשין אלא לפסולות- ע' ברמב"ן שהביא מה שהק' הרשב"ד דהא גם מעשין שניות, וגם כל פרקין דהמדיר. וכ' הרמב"ן דהירושלמי הק' כן, ותי' דמה שאמר שמואל לפסולות, אין הכוונה דוקא להני פסולים דאורייתא, אלא כל שביאתן באיסור, דהיינו גם שניות. ומה שאינו כולל היינו דהמדיר, היינו משום דכופין אותו ליתן כתובה, ואין כופין אותו ממש להוציא. אולם עדיין הק' הרמב"ן, לפי ר' אסי דאמר דמתני' דרבנן קתני, א"כ למה לא קתני גם שניות. ותי' או דמה דאמרי' דאורייתא לא קתני, היינו דלא קתני כל שביאתן איסור, או בדומה לזה, דהיינו ד"דאורייתא" דקאמרי' היינו דאסור לקיימה, וא"כ מחמת איסור צריך לגרשה, משא"כ מה דאמרי' "מדרבנן", היינו דרבנן ראו דמן הדין יש לגרשה, ולא משום איזה איסור.
- (ז) מכריז ר' יוחנן, הזהרו מזוכי של בעלי ראתן, וכו'- כ' המהרש"א דהכריז כן משום שזוכים כרוכים בו יותר, וכמו דאמרי' דזהו סימנו, דרמו דידבי עלי', והוא מן הטבע, שהזוכים עומדים על מקום השחין. ומה דאמרי' דלא יתיב בזיקי' ולא עייל באהלי', היינו משום טומאת אבל, שהרי המצורע חשיב כמת [וצ"ע מה ענין זה לזיקי'], ור' אמי ור' אסי, כדי להרחיק עצמן ממנו, עשו הרחקה יתירא, דאפי' מביעי דההיא דוכתא וכו'.
- (ח) ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה- הק' הקובץ שעורים (רע"ז), הא כתי' ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני, דהיכא דשכיח היזיקא לא סמכינן אהא דשלוחי מצוה אינן ניוזקין. ותי' דעכצ"ל דזהו דוקא בשאר מצוות, אבל לימוד התורה שאני, וכדיליף מק"ו, אם חן מעלה וכו'.
- (ט) כי מטא להתם דליי- כ' המהרש"א דהיינו כמ"ד דגן עדן בעוה"ז, כדאי' בתמיד (לב:), ויש לו מחיצות גבוהות, ולכן הי' צריך להגביהו.
- (י) אי איתשל אשבועתא ניהדר, וכו'- כ' הקובץ שעורים (רע"ח) דמשמע דמעלייתא הוא אם מעולם לא שאל על שבועתו. וק', הא תניא כל הנודר כאילו בנה במה, והמקיימו, דהיינו, שלא שאל עליו, כאילו הקריב עליו קרבן, אלמא דעדיף לשאול על

- שבועתו. ותי' דהני מילי לדבר הרשות, אבל ריב"ל ודאי לא נשבע לדבר הרשות, שהרי זהו כאילו בנה במה, אלא לדבר מצוה נשבע, ובזה אין מצוה לשאול עליו, וכדכתי' נשבעתי ואקימה לשמור משפטי צדקך.
- (יא) **אמר לי' הב לי סכינאי, לא הוה קא יהיב לי-** פי' **המהרש"א**, דלא יהיב לי' משום שעדיין הי' ירא לנפשו, עד דא"ל דמתבעא לברייתא, דהיינו לבריות אחרים.
- (יב) **א"ל הן... ולא היא-** ע' בט"ז (או"ח תקס"ה, ו') שהעיר אהא דאמר ריב"ל שקר שלא להתגאות, וכ' דזהו בכלל מותר לשנות מפני השלום, דהיינו, דכיון דמתכוין לדבר מצוה, דהיינו שלא להתגאות, א"כ אין השינוי פוסל בו.
- (יג) **ר' חנינא בר פפא שושביני' הוה- פרש"י**, אוהבו, ורגיל אצלו מלאך המות. פי' **ההפלאה**, דהא כיון דקיים כל המצוות, א"כ נעשו האויבים לאוהבים, וגם המלאך המות, שהוא אויב של אדם, נעשה לאוהבו, ומ"מ השיב לו המלאך המות שלא הי' בטחונו חזק כ"כ כמו ריב"ל, ולכן צריך למות.
- (יד) **אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו-** ביאר **המהרש"א** בב"ב (י:), "יש לפרש כי עיקר הלימוד ושנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתבת יד, אשר על כן נקראו החכמים סופרים".
- (טו) **לאפוקי מאן דלא קיים אפי' אות א'-** ע' **במהרש"א** דהיינו מצוות המרומזים באות "א", **וההפלאה** פי' דהיינו מצוות שהם אותות התורה, כמו ברית, שבת, וכו'.
- (טז) **עשה בשביל כבוד חכמים וכו'-** פי' **המהרש"א**, דכיון דיסוד של העמוד אש הוא הוראה שאין הדור ראוי לעמוד במחיצתו, א"כ אמר שיעשה כן בשביל כבוד חכמים, שהוא כבודן של חכמים שיפסוק העמוד ויהיו יכולין לעמוד במחיצתו. ומה שאמר עשה בשביל כבוד אביך, אם אביו הי' קיים, א"כ הי' כוונתו כנ"ל, ואם אביו כבר מת, כוונתו היתה משום דלאביו לא הי' עמוד דנורא. עשה בשביל כבוד עצמך, כדי שיהיו יכולין לקוברו אחר שיסתלק.